Toronto Catholic District School Board Інформація розміщена на офіційному сайті.

2. Увага до свята українців від уряду Канади. Велика подяка депутатам федерального Парламенту Канади за щорічну підтримку наших ініціатив до Дня вишиванки! Це важлива підтримка.
3. Фестиваль вишиванки.
4. Вишивана хода.
5. Фото-конкурс.
6. Вишиваний Ярмарок.
7. Вишивана ода і Автопробіг.
8. Концерт української пісні, українських колективів у High Park.

Валентина Снєгірьова,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
відділу навчання мов національних меншин
та зарубіжної літератури
Інституту педагогіки НАПН України,
e-mail: v_snegiriova@i.ua

РОСЛИННІ СИМВОЛИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ НА ВИШИВАНКАХ І В ПІСНЯХ

Ключові слова: культура, символ, рослинні символи, мотив, орнамент, пісня.

Актуальною освітньою політикою нині є підтримка культурного розмаїття і культурної ідентичності особистості в полікультурному українському соціумі. Про це йдеться, зокрема, в Законі України «Про освіту», стаття 12, п. 1 (2017; зі змінами 2018–2020), Державному стандарті базової середньої освіти (2020).

Важливу частину культури складають символи, які органічно формують картину світу особистості. Можна стверджувати, що культура «зіткана» із символів. Механізм функціонування символів спирається на ірраціональну сферу, пов’язану із суспільними та особистими почуттями, емоціями. Через емоції символи формують відповідні установки і переживання. Більшість дослідників вважає, що мистецтво як інтуїтивний спосіб відтворення уявлень у цілому має символічний характер [1].

Символ як строго диференційоване за змістом уявлення, що викликає усталене коло асоціацій у певній поетичній системі, найбільш повно, на наш погляд, дослідила В. І. Єрьоміна [2]. Символіка є найважливішою поетичною особливістю народної лірики, яскравим показником її стилю, тому що вона надає пісні краси, емоційності, сприяє кращому засвоєннюї смислів.

У мистецькій і побутовій символіці українців значну роль відігравав рослинний світ (фітосимволіка). Одні й ті самі рослинні символи і мотиви можна знайти на керамічних виробах і в петриківських розписах, на рушниках і сорочках, у народних піснях, прислів'ях і приказках. Так, в орнаментах вишивок є всі рослини, які згадуються в ліричних піснях та використовуються в родинній обрядовості. Найдавніші з них – мотиви, пов'язані з *барвінком, хмелем, виноградом*, та мотиви із зображенням дуба. Ці орнаментальні мотиви вчені виводять з дохристиянських вірувань і вважають їх глибоко архаїчними [3].

На вишивках майже всіх регіонів України поширеним є мотив «виноградної лози», який ще в середині XIX ст. мав геометричні форми, і лише на початок XX-го набув натуралізованих обрисів, перетворившись на детальні зображення виноградних грон або композиції з переплетеної виноградної лози. На Буковині вважають, що це вплив молдавських традицій. Характерно, що виноградний орнамент тут досить часто використовують для весільного одягу, що дає можливість провести аналогії з весільними обрядовими піснями, у яких виноград асоціюється з веселим, добрим життям.

Сакральне дерево слов'янського світу – дуб – символ життя, сонця, вічності буття, довгого віку та світобудови. Орнамент «дубове листя» часто зустрічається в стилізованому вигляді у вишивках Київщини, Волині, Полтавщини, Східного Поділля. Для народнопісенного поетичного мовлення характерні усталені фольклорні символи, які ґрунтуються на типових семантико-асоціативних зв'язках: «дуб зелененький – козак молоденький»; «дубе, дубе зелений – хлопче, хлопче молодий».

Невід'ємним елементом у вишивках є калина. Цей мотив-орнамент має свою історію. На Поліссі з калини дружки плели вінок нареченій, і в цьому вінку та в українському народному вбранні вона разом з дружкою (подругою) обходила своїх родичів і кликала їх на весілля. Традиційно калиною прикрашали коровай для молодих, а на весільному рушнику мотиви калини і дуба були символами дівочої краси та чоловічої мужності. На святковому столі перед одруженими також красувався букет із гілочок дуба та калини. З гілок калини чоловіки робили сопілки та колиски для немовлят.

Українці відтворюють калину не лише у вишиванках і рушниках, а й розписі посуду, в кованих виробах, у різьбленні, в барельєфах, гончарних виробах, писанках тощо. Пісні про цю рослину, веселі та журливі, й досі звучать у різних куточках України: «Ой у лузі калина», «А калина – не верба», «Ой у лузі при долині зацвіла калина», «Червоная калина, похиле деревце», «А в лузі калина весь луг прикрасила» та ін. Фітосимволіка в ліричних піснях наділена особливою виразністю і семантикою. Зокрема калина, яка цвіте, символізує як позитивні переживання героя, так і негативні.

Стилістична виразність народнопісенних слів-символів посилюється їх зменшувально-пестливими формами, які надають фольклорним текстам виняткової теплоти, ніжності і задушевності й, відповідно, служать засобами

створення емоційного колориту та експресивного тону українських народних ліричних пісень: Ой у лузі цвіте калинонька, / Відреклася мене родинонька. / Нема в мене ні батька, ні неньки, / Ані брата, ані сестриноньки [4, с. 268]; Ой зацвіла калинонька близько перелазу; / Добре було наймитові в господаря зразу [4, с. 259].

Наведений культурний контент може бути використаний на уроці української літератури під час вивчення народної пісні, в інтегрованому курсі («Українська мова, література та мистецтво») тощо.

Література

1. Лотман Ю. М. Символ в системе культуры. *Избранные статьи в 3-х т.* Т. 1. : «Статьи по семиотике и типологии культуры». Таллин,1992.
2. Еремина В. И. Художественный мир народной поэзии. СПб., 2016.
3. Нікішенко Ю. І. Символіка рослинних орнаментів української вишивки на одязі початку XX ст. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/9293/Nikishenko_Symvolika_roslynnykh_ornamentiv.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 19.05.2021).
4. Соціально-побутові пісні [упоряд. і передм. О. М. Хмілевської]. Київ, 1985.

Галина Темник,
науковий співробітник
Міжнародного інституту освіти,
культури та зв'язків з діаспорою
Національного університету
«Львівська політехніка»,
e-mail: temnyk.science@gmail.com

ВИШИВАНКА ЯК ЕЛЕМЕНТ КРАЇНОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Ключові слова: українська мова як іноземна, країнознавча компетентність, вишиванка, країнознавчий аспект, лінгводидактичний аспект, естетичний аспект.

Вивчення іноземної мови, у тому числі української мови як іноземної, нерозривно пов'язане із вивченням культури, історії, ментальності народу-носія мови. Здобуття країнознавчої компетентності відбувається на всіх етапах вивчення мови, починаючи з початкового і до найвищого. Обсяг та складність країнознавчої інформації в курсі української мови як іноземної (далі – УМІ) варіює відповідно до рівня вивчення мови. Тематика вишиванки